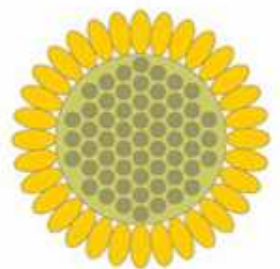

Avloppsinventering i Haninge kommun
2010

LINA WESTMAN

RAPPORT

HÄLSA

SÖDERTÖRNS
MILJÖ- & HÄLSO-
SKYDDSFÖRBUND
136 81 HANINGE

Besöksadress:
RUDSJÖTERRASSEN 5
TEL: 08-606 93 00
FAX: 08-606 93 01

miljokontoret@smohf.se
www.smohf.se

Sammanfattning

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har under sommaren 2010 genomfört en inventering av enskilda avlopp i Haninge kommun. Syftet med inventeringen var att lokalisera avloppsanläggningar som behöver åtgärdas. Inventeringen kommer då att ligga till grund för kommande åtgärder på bristfälliga anläggningar. Haninge kommun har ett ansvar att genomföra åtgärder för att klara fastställda miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster. Dessutom finns de nationella och regionala miljömålen där ett flertal berör enskilda avlopp.

Enskilda avlopp som har en dålig reningsförmåga kan vara en risk för människors hälsa om bakterier når grundvattnet. De avlopp som har en dålig reningsförmåga riskerar även att förorena ytvatten samt orsaka övergödning.

Sex områden av varierande storlek valdes ut till inventeringen. Dessa områden är belägna där kommunal VA-anslutning inte är aktuell under överskådlig tid. De flesta av dessa områden ligger även i närheten av känsliga recipienter. Sammanlagt ingick 583 fastigheter i inventeringsprojektet, varav 463 fastigheter inventerades. Ett flertal fastigheter exkluderades av olika skäl. Sammanlagt inventerades 488 avloppsanläggningar.

Resultatet visade att 81 % av de inventerade avloppsanläggningarna inte uppfyller gällande krav. Den vanligaste bristen är en undermålig efterföljande rening. 12 % av anläggningarna uppfyller delvis gällande krav. Endast 7 % av de inventerade avloppsanläggningarna uppfyller helt gällande krav.

Bakgrund och problembeskrivning

Det finns cirka 9000 enskilda avlopp i Haninge kommun. Avloppsanläggningar med dålig reningsförmåga förorenar ytvatten men kan också vara en risk för människors hälsa om bakterier når grundvattnet och på så sätt förorenar vattnet i dricksvattenbrunnar. Bristfälliga avlopp kan orsaka övergödning genom att för stora mängder av näringsämnen så som kväve och fosfor rinner ut i åar och vattendrag. Dessa näringsämnen bidrar bland annat till algbloomning i Östersjön. Avloppsvatten innehåller även syreförbrukande ämnen, som kan bidra till syrebrist i sjöar, hav och vattendrag. För att värna om grundvattnet och ytvattnet samt minska risk för människors hälsa är det viktigt med avloppslösningar som har bra reningsförmåga. Det finns många avloppsanläggningar i kommunen som behöver åtgärdas av såväl hygieniska som miljömässiga skäl.

Alla kommuner har ett ansvar att genomföra åtgärder för att klara de miljö kvalitetsnormer som fastställts för olika vattenförekomster. I det arbetet har Haninge kommun inlett ett projekt, där SMOHF deltar, för att ta fram en handlingsplan för enskilda avlopp. Arbetet ska bland annat utmytna i att peka ut prioriterade områden för inventering och åtgärder av enskilda avlopp. Det gäller särskilt i områden som inte inom en överskådlig framtid kommer att anslutas till kommunalt VA. Haninge kommun lämnade därför en förfrågan till förbundet om möjligheten att genomföra ett inventeringsprojekt under sommaren 2010.

Förutom miljö kvalitetsnormerna finns även nationella och regionala miljömål, där enskilda avlopp berörs av ett flertal.

- *Ingen övergödning* innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.
- *Grundvatten av god kvalitet* innebär att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Avloppsvattnet från en enskild avloppsanläggning får inte påverka grundvattnet negativt, vilket är väldigt viktigt med tanke på att grundvattnet i många fall används som dricksvatten.
- *Hav i balans, levande kust och skärgård* innebär att Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald och naturvärden.
- *Levande sjöar och vattendrag* innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Avloppsanläggningar får inte öka belastningen av föroreningar och näringsämnen, då det i sin tur minskar förutsättningarna för biologisk mångfald.

Utifrån de nationella och regionala miljömålen har Haninge kommun satt upp egna miljömål, där främst två miljömål berör enskilda avlopp.

- Mål 5 innebär att utsläpp från mänskliga aktiviteter kontinuerligt ska minska. Med mänsklig aktivitet menas bland annat utsläpp från enskilda avlopp.
- Mål 8 innebär att sjöar och vattendrag ska uppvisa en naturlig, i det närmaste opåverkad vattenkvalitet.

Dessa två mål syftar till att minska belastningen av näringsämnen och föroreningar till mark och vatten.

Syfte

Syftet med inventeringen av enskilda avlopp i Haninge kommun var att lokalisera avloppsanläggningar som behöver åtgärdas. Inventeringen kommer då att ligga till grund för kommande åtgärder på bristfälliga anläggningar. På sikt kommer detta leda till en minskad miljöpåverkan och en minskad risk för människors hälsa.

Metod

Sex områden av varierande storlek valdes ut. De valda områdena kommer inte att få någon kommunal anslutning inom överskådlig tid. Flera av dessa områden ligger i närheten av känsliga recipienter. Det är även områden där SMOHF vet att det finns problem med enskilda avloppsanläggningar, bland annat genom att klagomål inkommit. I största möjliga mån delades områdena in efter avrinningsområde.

Sammanlagt valdes 583 fastigheter ut inom följande sex områden:

- Åmundsfjärdens avrinningsområde- Söderby brygga, Kapellet, Östnora mfl (246 st)
- Inom Hanvedens vattenskyddsområde (5st)
- Enskilda avlopp i Ramsdalen (5 st)
- Norra Smådalarö (169 st)
- Hässlingby med omnejd (120 st)
- Lännåker (38 st)

Informationsbrev skickades ut till samtliga fastighetsägare som innefattades av inventeringen. I informationsbrevet medföljde en enkät med frågor om vatten och avlopp på fastigheten, som SMOHF ville ha ifyllt tillsammans med en skiss över avloppets placering. Detta för att underlätta förberedelser samt minska inventeringstiderna på fastigheterna. Fastighetsägarna fick även ett informationsblad med tillhörande checklista som Naturvårdsverket tagit fram i projektet ”små avlopp- ingen skitsak”, där fastighetsägarna på ett enkelt sätt kan få en uppfattning om statusen på sin avloppsanläggning.

Fastighetsägarna fick chansen att ansöka om nytt avlopp innan inventeringen påbörjades och på så sätt undgå den tillsynsavgift som SMOHF tar ut för sitt arbete.

Fastigheter med tillstånd till enskild avloppsanläggning från 2005 och framåt exkluderades, då bedömningen gjorts att anläggningarna är utformade enligt gällande krav och inte har varit i drift under någon längre tid. Även fastigheter med minireningsverk exkluderades, då de ingår i ett annat projekt som SMOHF bedriver under 2010-2011.

Resultat och diskussion

Under projektets gång har 488 avloppsanläggningar inventerats inom de områden som valdes ut. Ett flertal större fastigheter hade flera avloppsanläggningar på sina fastigheter. Antalet fastigheter som inventerats är 463 stycken. Det var 33 stycken fastigheter som ansökte om nytt avloppstillstånd innan inventeringen påbörjades. Förutom dessa, så exkluderades även 87 stycken andra fastigheter av olika skäl. Se tabell 1 nedan.

Tabell 1. Antal fastigheter som har exkluderats från inventeringen.

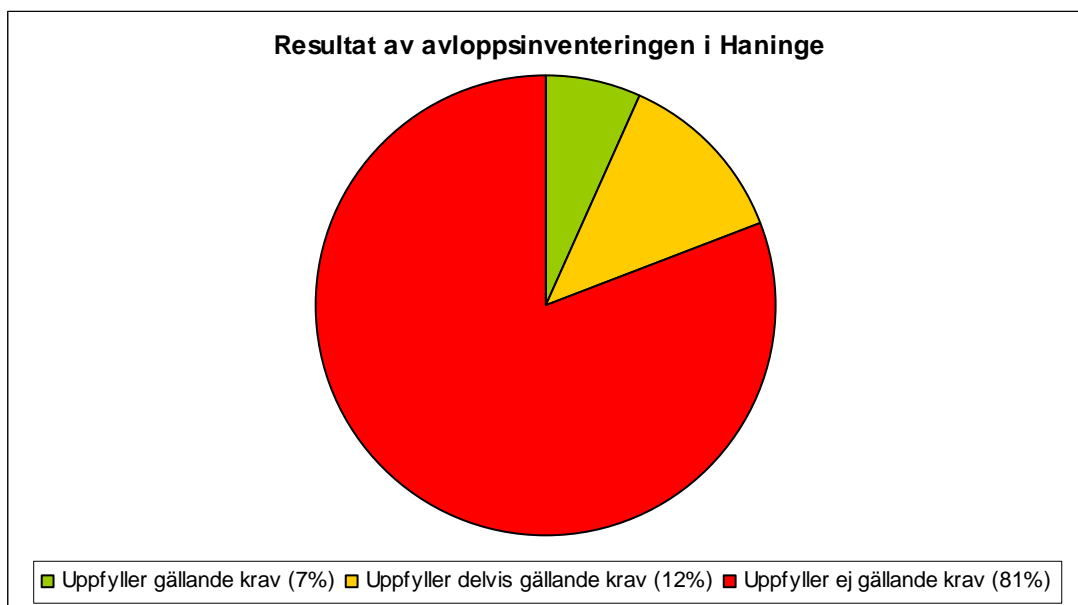
Exkluderade fastigheter	Antal
Ansökan inkommit	33 st
Anläggningar från 2005 och nyare	33 st
Fastigheter obebyggda/ej VA	41 st
Annat; t.ex. minireningsverk	13 st

Resultatet av inventeringen visar att 81 % (395 st) av de inventerade avloppen inte uppfyller gällande krav. Av de anläggningar som inte uppfyller gällande krav är den vanligaste bristen en undermålig efterföljande rening. Den efterföljande reningen är ofta underdimensionerad och saknar komponenter, såsom luftningsrör och fördelningsbrunn. Många av avloppsanläggningarnas funktion är helt eller delvis nedsatt, vilket bland annat beror på att anläggningen satt igen eller att fel typ av avloppsanläggning är anlagd utifrån markförhållandena på fastigheten. Aldern på avloppsanläggningarna har betydelse för reningskapaciteten. Generellt håller en avloppsanläggning i cirka 15-20 år, sen bör den bytas ut, eftersom den renande effekten har avtagit. En del av de inventerade avloppsanläggningarna har endast slamavskiljning utan efterföljande rening, vilket inte uppfyller gällande krav. Ofta leds då avloppsvattnet efter slamavskiljning i rör ut till recipienten. Det finns även de fastigheter som leder sitt avlopp till enbart en stenkista.

Vad gäller slutna tankar är det väldigt många tankar som saknar överfyllnadslarm. I övrigt har inga större avvikelser kunnat konstateras vad gäller slutna tankar. Det har dock varit svårt att inspektera slutna tankar, då de ofta endast har en suganordning ovan mark.

Det är 12 % (60 st) som delvis uppfyller gällande krav. De avloppsanläggningar som delvis uppfyller gällande krav är exempelvis nyare anläggningar som saknar luftning eller fördelningsbrunn. Även anläggningar som behöver tätare slamtömningsintervall, men i övrigt uppfyller gällande krav är inräknade.

Endast 7 % (33 st) uppfyller gällande krav och kommer därmed inte få några åtgärdskrav i dagsläget. Ett flertal av dessa anläggningar börjar dock bli åldersstigna och bör åtgärdas inom några år.

Figur 1. Resultat av avloppsinventeringen i Haninge kommun.

Svarsfrekvensen på de enkäterna som skickades ut var 54 %. Den låga svarsfrekvensen har inneburit att arbetet i många fall tagit något längre tid, speciellt i de fall där SMOHF inte har några tidigare uppgifter om avloppets tillstånd och placering. Den låga svarsfrekvensen kan bero på att inventeringen skett under sommarhalvåret, då många är bortresta och har semester.

Hur går vi vidare?

Alla fastighetsägare kommer att få återkoppling från SMOHF. I första steget skickas en skrivelse ut till alla fastighetsägarna med bedömning av status på avloppet, samt åtgärdskrav på de anläggningar som har brister. I skrivelsen sätts ett slutdatum för att inkomma med ansökan/anmälan eller de uppgifter som SMOHF efterfrågar, samt ett slutdatum när åtgärden ska vara genomförd.